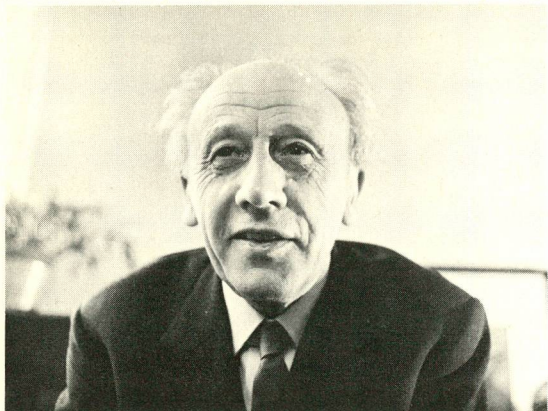


**SCHMOOK, Ger(ard)** Edward Karel, bibliothecaris en literatuurhistoricus (Antwerpen 17 augustus 1898).

Studeerde aan de Stedelijke Normaalschool van Antwerpen voor onderwijzer (1913-'17); bibliothecaris van de Algemene Diamantbewerkerbond van België (1919-'37), bestuurssecretaris van het Wereldverbond van Diamantbewerker te Antwerpen en Amsterdam (1924-'37), conservator van het Museum voor Vlaamsche Letterkunde [sinds 1945: Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven] (1937-'63), directeur van de Stedelijke Middellbare School voor Opleiding van Bibliotheek-, Archief- en Museum personeel te Antwerpen [sinds 1968: Stedelijke Technische Leergangen voor Bibliotheekwezen] (1945-'63), directeur van de Stedelijke Bibliotheken te Antwerpen (1945-'63). Tijdens de intens beleefde vormingsjaren aan de Normaalschool maakten vooral Frans van Cuyck als leraar en Hendrik Bellens als karakter een



grote indruk; er moest bovendien ook een gewetensstrijd worden uitgevochten in een door het activisme fel geschokte generatie: de normalist Schmook weigerde zijn handtekening voor de vernederlandsing van de Gentse hogeschool te verloochenen en werd bijgevolg van de wachtlijst voor een aanstelling tot onderwijzer geschrapt. In de ADB deed hij in contact met persoonlijkheden als Louis van Berckelaer, Jan Bartels, Henri Polak, Jan van Zutphen e.a. veel mensenkennis op. Hij huwde Adeline Terneus en maakte van de bibliotheek van de ADB op korte tijd de voornaamste privé openbare bibliotheek van het land. In de sfeer van vooruitgangswil na de Eerste Wereldoorlog en krachtens de mogelijkheden ontstaan door de bibliotheekwet-Destrée van 1921 ging zijn jong dynamisme zich meer en meer toespitsen op het vraagstuk der lectuurvoorziening als hefboom voor de volksoontwikkeling. Betere bibliotheken zouden ipso facto smaak, vorming en peil en dus ook het zo nodige zelfbewustzijn van het Vlaamse volk in de hand werken. Dit liep parallel met het streven van de in 1921 gestichte Vlaamse Vereniging van Bibliotheek-, Archief- en Museum personeel, waarin hij trouwens een actief aandeel zou nemen. Van lieverlede werd hij de promotor bij uitstek van de moderne bibliotheekgedachte in Vlaanderen, die echter al te langzaam tot realisatie komt. Hij ontpopte zich niet alleen tot een bibliotheektechnicus van formaat maar ook tot een alzijdig kenner van het boek en zijn draagwijdte. Toen Schmook in 1937 opgeroepen werd tot het ambt van conservator van het door Lode Baekelmans en Willem Eekelers tot stand gebrachte Museum van de Vlaamsche Letterkunde had hij reeds zijn overzichtelijke en originele synthese Wordingsgeschiedenis van het boek (1931) gepubliceerd en leverde hij - met medewerking van Victor van den Berghe - zijn nog steeds niet vervangen handleiding voor de bibliotheekpraktijk Boek en Bibliotheek (1937-'52), waar hij zijn gezag mee vestigde. Daarmee had hij meteen zijn strijd aangevat voor het weghalen van de openbare bibliotheek uit de sfeer van de weldadigheid en uit de ideologische (synoniem van financiële) verdeeldheid en onbeduidendheid. Dat deze strijd op een halve eeuw tijds slechts tot sporadische verwezenlijkingen bij de openbare besturen kon leiden - maar niet tot een echte structurele gezondmaking - kon zijn streven niet fnuiken. Toch begon het na 1945 ietwat te dagen, met de inrichting van degelijke openbare bibliotheken te Mechelen, Ronse e.a.m.,

met de voorbereiding van een nieuwe wetgeving terzake. Wie de betekenis van goed opgevatte en soepel werkende bibliotheken kan inzien voor de wording van een taalgemeenschap en haar geestelijke toerusting, moet beseffen dat het meest rechtstreekse rapport van Schmook voor de V.B. wellicht op dit terrein te vinden is. Maar daar bleef zijn actie niet toe beperkt.

Als conservator van het AMVC gaf hij deze instelling een wetenschappelijke grondslag, zorgde hij voor een degelijke behuizing en bouwde hij ze bovenal uit tot het thans zo rijke archief niet alleen van de V.B., maar meteen van de Vlaamse literatuur, muziek etc. De gedachte aan de documentaire en archivarische bekrachtiging van de V.B., reeds in de 19de eeuw opgevat door Michiel van der Voort, verdergedragen door Pol de Mont, Emmanuel de Bom, Eugeen de Bock en ten slotte gerealiseerd door Lode Baekelmans, mocht hij in grote mate in de daad omzetten. Het ambt bracht hem in contact met vooral de negentiende-eeuwse letterkundige geschiedenis: daarover bracht hij in menige diepgaande studie nieuwe feiten aan het licht en zijn publikaties over Jan Frans Willems, Hendrik Conscience, Roger de Beauvoir, Multatuli, Peter Benoit, Prosper van Langendonck etc. brachten nieuwe inzichten en vooral het besef dat de op esthetische gronden zo vaak gesmade negentiende eeuw door een grondige kennis van feiten als waardevol moet worden geacht op het gebied van zoveel menselijk leven en streven. Als literatuurhistoricus en essayist doorgroef Schmook het terrein aan alle kanten. Hij ontwikkelde ook een grote activiteit als voordrachtgever voor talloze verenigingen en wees telkens op het belang van het inzicht in het onmiddellijke verleden, opdat fouten niet telkens weer herhaald zouden worden. In 1945 volgde hij Lode Baekelmans op als directeur van de Stedelijke Bibliotheken van Antwerpen, het grootste stedelijk bibliotheekcomplex van het land, dat hij organisatorisch krachtig in de hand hield en met talrijke initiatieven verstevigde. In 1947 volgde zijn benoeming tot lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde (thans: Koninklijke Academie voor Nederlandse taal- en letterkunde), waar hij zich een actief lid betoonde en waar hij tweemaal het ambt van bestuurder waarnam. Sinds 1940 was hij leraar aan de Stedelijke Middelbare School voor opleiding van Bibliotheek-, Archief- en Museum personeel (thans: Stedelijke Technische Leergangen voor Bibliotheekwezen), waarvan hij van 1945 tot zijn pensionering in 1963 directeur was.

Een actief leven bracht mee dat Schmook als onmisbare schakel of veeleer als voortrekker betrokken werd bij allerlei initiatieven op cultureel gebied: redacties, congressen, commissies. Nooit werd tevergeefs een beroep op hem gedaan. Zijn nevenfuncties beschouwde hij nooit als sinecuren: lid van de Provinciale Commissie voor Vlaamse Letterkunde en Openbare Bibliotheken, van de Interprovinciale Commissie voor Vlaamse letterkunde, lid en voorzitter van de Hoge Raad der openbare bibliotheken, lid van het Harmel-Centrum, negentien jaar lang Belgisch voorzitter van de sectie bibliotheekwezen bij de Conferentie der Nederlandse Letteren, lid van de Kultuurraad voor Vlaanderen en aldaar ondervoorzitter van de Raad van Beheer.

Als man van eruditie en beginselvastheid geniet hij in alle kampen een onbesproken autoriteit die de zaken in goede banen weet te leiden. Zijn cultuurflamingantisme wortelt in het activisme van Wereldoorlog I en in het socialisme; het komt niet alleen tot uiting in schrifturen maar ook in het openbare leven, b.v. de mede-organisatie van de Conscience-feesten in 1938 te Antwerpen, in opdracht van het Verbond van Vlaamse Cultuurverenigingen, het lidmaatschap van het Harmelcentrum dat de regeling van de Vlaams-Waalse betrekkingen zocht, de organisatie van een petitie over het „geval Brussel” waarbij burgemeester Lode Craeybeckx de door Schmook bedachte slogan „Antwerpen laat Brussel niet los” lanceerde. Zijn veelzijdige eruditie vond een bekroning te meer in een eredoctoraat hem toegekend door de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam in 1967.

**WERKEN:** *Lijst van jeugdboeken met V. van den Berghe*, (1928); - *De klasse-bibliotheek* (1929); - *Lectuurlijsten* (1930); - *Titelbeschrijving en alfabetische rangschikking van auteursnamen en titels* (1930); - *Wordingsgeschiedenis van het boek* (1931); - *De openbare boekerij in verband met den vrijen tijd van den arbeider* (1932); - *Het oude en het nieuwe kinderboek* (1934); - *Inwijding in de literatuur* (1937); - *Boek en bibliotheek* (1937-'52); - *Het Museum van de Vlaamsche Letterkunde te Antwerpen* (1941); - *Hoe Teun den Eyerboer in 1815 sprak tot de burgers van Antwerpen* (1942); *Multatuli in de Vlaamse gewesten* (1949); - *Onze Rensen* (1950); - *Geestelijke vrijheid in Vlaanderen* (1951); - *De driehoeksverhouding Pol de Mont - August Gittée - Alfons de Cock* (1952); - *Teleurgang van een literaire nalatenschap* (1959); - *Een Parijse „Beau” onder Antwerpse „Jolikes”* (1959); - *Ecce homo Peter Benoit* (1960); - *Prosper van Langendonck* (1962); - *Componenten* (1963); - *Al moeite om niet?* (1966); - *De grote nood aan openbare bibliotheken in België* (1969); - *Les Riddecks d'Anvers* (1971); - *Humor in de Antwerpse poesje* (1973); - *Lode Baekelmans* (1974).

**LITERATUUR:** *Lijst van werken en studiën*, in *Ger Schmook LX* (1958); - E. Willekens, *Vooraf bekeken*, in *G. Schmook, Componenten* (1963). **EMIEL WILLEKENS**